

nètica catalana, però també en la mossaràbiga, i si algú encara dubtès podrà veure'n allà les raons.

La cosa raonable és que aquí hi hagi un *ruč*, creació igual semànticament al nostre *ruc*, i fonèticament paral·lela. De fet van sortir altres coses, en part més semblants, en part menys, però totes paral·leles: pel cap o per la cua. Hi ha un costarriqueny i centroamericà *ruco* «rocín, jamego, matalón» (Gagini, *Dicc. d Costarr.* etc.) i en tinc cita d'una novel·la del costarriqueny Fabián Dobles, *Ese que llaman Pueblo*, p. 254. Cejador (*l. c.*) ve a trobar el mateix en el Nord d'Esp: Palència *ruca* «yegua joven» i d'altra banda hi afegeix un «*rucha* para llamar a la cabra y otras hembras de animales en varias partes de España» Cosa semblant en cat.: «*ruutxet*, veu amb què el pastor crida el bestiar, especialment parlant a un cap sol», Lab. 1840, amb variant *rutxiquet* Lab 1888; «jo't deya: avall, *rutxiquet*, que a la masia després jo 'm sento renys», Apel·les Mestres (*Idíl·lis*).

Ara bé prop o a dins del domini català tenim altres variants fonètiques en *k*, però amb vocalisme més complex: a Fanzara, el famós dialecte aragonès arcaic del Baix Millars dirien «*ruiquo* por *rucio*» [sic] (GGRV, Castelló de la Plana, p. 178). En el gascò del Comenge central hi ha *arrebuc*, *-uco* i *arrouèc*, *-èco*, adjectius dels dos gèneres, definits «ragot»: ara bé aquest mot francès és «cheval de taille ramassée» i també «court et gros», i allí mateix el verb *arrucà's* «s'acourcir, se resserrer en soi même» (Dupleich, *Le Patois de Saint-Gaudens*, s. v.). *Rucar* 'grunyir el porc' Banyoles (*DAG*), *ruècar* i *ruèc* 'crit del conill, del porc, quan els maten o d'un home espantat' Alt Emp, Gxa (*AlcM*).

Particularment haurem de tenir en compte l'it. *cuco*, que s'oposa a *asino*, com explica l'autoritadíssim Migliorini (i confirma AngPrati, s. v. *asino*, cf *giucco*), com a mot d'ús només familiar «sotto una luce sfavorevole: disubbidiente e caparbio» (*Cos'è un vocab*, 58), toscà però també dialectal «trucci, esclamazione per eccitare il *cuco*» a les Marques (*ARom* XIII, 170). Aquí sobretot, es pot tractar d'una concreció del so o soroll que fa el traginer o el conductor de l'ase per cridar-lo o per fer-lo caminar, a manera d'esclafit o carrisqueig de la llengua amb el paladar; que, segons és popular entre nosaltres, es podria representar aproximadament per *dzk* i àdhuc *dzuk*, si bé d'altres el fan sord, *tsk* o *tsuk*. Com que en realitat no es tracta exactament de la consonant africada *dz*, sinó d'una cosa anàloga, però distinta i no gaire diferent de certes varietats de *r* fricativa, és possible que el cat. *ruc* s'hagi d'interpretar com una altra concreció d'aquesta interjecció elemental: i així ens explicariem tot d'un cop les distintes realitzacions fonètiques *ruk/ruč/ruk/ruik/čuk*, l'aplicació als distints animals, i el matís afectiu i familiar que és comú a l'it. *cuco* amb el nostre *ruc* i amb tots ells.

Però és que encara no hem exhaurit la llista de noms. Que no anaven lluny d'osques la Paret i en Rohlf, en cercar-hi més o menys explícitament un nexa amb la interj. *harr*, bé ho haurem de reconèixer,

puix que hi ha *arri* com a nom afectiu de l'ase a Tremp, i *arriet* a Mall (*DAG*), *arriet* a Men (Febrer-Cardona), «*arriet*. ase petit, *arriot*: ase gros i *arrienc*: pertanyent a ase», *DFgra*

I és que realment, i en fi de comptes, no podem pas dubtar que la interjecció *ARRI* hagi estat aplicada amb gran preferència als ases: des dels comentaristes de Rabelais que expliquen *arry avant* del *Quart Livre* (IV, § 52) com «cri de l'*ânier* qui stimule sa bête» fins a Cervantes que ens presenta Sancho «marchito --- que no podía *harrear* a su jumento» i fins a l'Adriàtic «*arri*: esclamazione per eccitare l'asino» (Servigliane, *ARom* XIII, 270), i igual en l'it. comú (Rigutini-Fanfani), «*harre allà*, para aguijar asnos», Nebrixa; «*àrri*, *Catmat!* crido a l'ase qui lou coucho» i altra cita místralenca en *Nouvelle Prose d'Almanach*, 1927, 226 Altrament ens hem de recordar que l'arrel *harr* no s'ha aplicat solament a fer moure ases: fr. ant. *ha(r)rier* «acahrner (terme de chasse)», fr. *harer*, *aver*, *haler*, fr. *harasser* 'empaitar', angl *to harry* id i 'escarnar, acorrallar'.

Però si 'arri' en castellà és *ARRE* (*DCEC/DECH*), i d'aquest provenen el cast. *arriero* 'traginer', tots dos antigament amb *h*-aspirada, i també *arria* «recua», i s'apliquen especialment al traginer i rècua d'ases» («*harrear asnos*: ago, agitó», Nebr.), no hi ha cap dificultat perquè de *harre* pugui venir *harruquero* «*harrero* en Andalusia» (*DAut*), que s'analitza espontàniament *harr-uk-ero*; *harruquero* «*arriero*» ja en Bañuelos, hipòleg del S. XVI (*BRAE* IX, 687), i ja en el ms. G de l'Arx de Hita (l'escriba del qual era de la zona de Cast la Nova veïna a la pàtria de l'autor), de fi S. XIV i que porta «una vereda angosta / *harruqueros* la avién fecho» (954b), per més que la lliçó autèntica de Juan Ruiz sembla ser la de l'altre ms, *vaqueros*; i ja en les *Partidas* de mj. S. XIII es llegeix, segons uns, *arroqueros*, segons d'altres *arrogueros*, per a 'traginers': «el almorxerife deve dar recabdo de toda la mercadería que se pone e se mete en la aduana; eso *mismo* --- el que guarda la alfóndiga del trigo e de la cebada e de la farina que aduzen hi los *arroqueros*» (VII, xiv, 7, ed 1807; III, 611), i *arroqueros* segons PzMozún, si bé hi ha algun còdex que ho substitueix per *recuero*; cosa que no dóna base admissible per creure que *arroquero* sigui modificació fonètica de *recuero* (per més que hi hagi variant *reuca* de *recua*); i menys, per conjecturar que *ruc* tingui relació originària amb *recua* (àr *rakba*).

En canvi ens posa en terreny segur per suposar que així com de *arri* es formà *arriet*, d'una variant com la cast. *harre* i l'africana *harr*, es pogué formar un *arrúk!* del qual seria simplificació el cat. *ruc*, i derivació el cast. ant. i andal. *harruquero*. En realitat aquesta inicial *arr-* de *arri/arre* no és més que una *r* llarga molt *redoblada*, que podia o no ampliar-se com *arr-* (susceptible després de reforç aspiratori).

Si hem arribat a aquesta conclusió etim és, alhora, perquè no hi ha cap altra etimologia fundada o sostenible. Ja hem vist que CROs sembla insinuar que *ruc* sigui alteració d'una variant de *rud* per 'rude'. És